

СТАНОВИЩЕ

относно: конкурс за доцент по
3.6 право (наказателно право)
обявен от СУ „Св. Климент Охридски“
ДВ, бр. 30 от 15.04.2022 г.

кандидат: гл. ас. Николета Кирилова Кузманова,
доктор по право
рецензент: проф. Лазар Георгиев Груев
доктор на юридическите науки

В ДВ, бр. 30 от 15.04.2022 г. е обявен конкурс за доцент по наказателно право в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. В законоустановения срок документи за участие е подала единствено Николета Кирилова Кузманова, главен асистент в ЮФ, доктор по право.

На първото си заседание, проведено на 17.06.2022 г., след задълбочен преглед на документацията по конкурса, научното жури единодушно стигна до заключение, че *„гл. ас. д-р Николета Кирилова Кузманова покрива минималните изисквани точки по групи показатели за различните научни степени и академични длъжности, уредени в ППЗРАСРБ и въз основа на това **се допуска** до участие в конкурса за заемане на длъжността „доцент“ по 3.6 Право (Наказателно право)“.*

С кандидата нямаме съвместни публикации, нито са налице други основания за конфликт на интереси.

Познавам Николета Кузманова от студентските ѝ години. Още от тогава тя демонстрираше подчертан интерес към наказателното право, интерес, който се разви и прерасна в трайна свързаност или казано другояче – в професионална съдба. Само няколко месеца след дипломирането си в ЮФ на СУ „Св.

Климент Охридски" през 1999 г. тя участва и печели конкурс за редовен преподавател – асистент по наказателно право – в Академията на МВР и същевременно (от 2000 г.) е асистент на граждански договор в ЮФ на Софийския университет. Мечтата ѝ да е редовен преподавател в СУ се осъществи през 2012 г. когато спечели обявения конкурс за асистент. През октомври 2014 г. тя успешно защити дисертационния си труд на тема „Наказателноправна защита на политическите права на гражданите“ и ѝ бе присъдена образователната и научна степен „доктор по право“.

Поради неумолимата логика на живота, отношението на държавата към преподавателите във висшите училища; аналогично на мнозинството колеги от нейното поколение, Николета Кузманова, наред с преподавателската си ангажираност, работеше и на други места – Народното събрание, МС, Министерство на правосъдието, МВР, ДАНС. Не е необходимо да се изброяват конкретните длъжности, но прави впечатление, че с малки изключения, те са експертни и пряко свързани със законодателната дейност, вкл. подготовката на нови или изменението и допълнението на различни нормативни актове. Следва да се признае, че подобен тип работа винаги е от полза за един научен работник в областта на правото защото спомага за разширяване на неговия хоризонт, дава му възможност да държи ръката си на пулса на иначе твърде динамичния законодателен процес и – а това е най-важното – подпомага преподаването и му придава своеобразен колорит и актуалност.

След конкурс и повишаването ѝ в звание „главен асистент“, с решение на ФС, на колегата Кузманова беше възложено четенето на отделни лекции по наказателно право, както и самостоятелното участие в изпитите на студентите от ЮФ. Имал съм възможност пряко да наблюдавам и следя този процес и без колебание свидетелствам, че тя се справя на ниво. Старателно се готви за часовете, актуализира материята, ако законодателни промени налагат това, илюстрира теоретичните

постановки с удачни практически хипотези. Прилага иновативни методи в обучението като основната ѝ цел е да не остави студентите като безмълвни свидетели на случващото се, а напротив – опитва се да провокира активното им участие в дебатите по съответната тема. И успява. Като экзаминатор е добросъвестна и възискателна. Не изгражда фалшиво самочувствие, демонстрирайки показна строгост, но същевременно не подминава с лека ръка пропуските, обяснява ги и по този начин справедливо оценява показаните на изпита знания от студента. През годините активно съдействаше в работата на кръжока по наказателно право и на нейните усилия, в не малка степен, се дължат и отличните резултати на тази класическа, но много полезна форма за извънаудиторна работа със студентите.

Без съмнение ръководството на ЮФ оценяваше организаторските и делови качества на Николета Кузманова възлагайки ѝ изпълнението на отговорни задачи като: „Научен секретар на ЮФ“ (2014 – 2016 г.) и „Секретар по акредитационните въпроси“ (от 2019 г. и понастоящем). Тя беше и част от екипа, подготвил организационно няколко от научните конференции на катедрата по наказателноправни науки, вкл. съвместни конференции с други катедри.

Общият преглед на научното творчество на кандидата (2 монографии, 2 глави от монографии, 11 статии и 4 студии)¹, както и тези, заявени за участие в този конкурс (1 монография, 4 статии и 4 студии), всичките подробно посочени в съответните справки, показва няколко ясно очертани тенденции:

Първата от тях е формална. Става дума за относителна ритмичност на публикациите във времето, което е свидетелство

¹ Винаги съм защитавал разбирането, че прегледът на цялостната научна продукция на кандидата, а не само работите, заявени за участие в конкретната процедура, е важен критерий за оценка в случаите, когато се касае до кандидатстване за заемане на научна длъжност (звание) именно защото претенцията е за научно звание – в случая доцент – а не единствено за придобиване на научна степен. Разбира се, принуден съм да се съобразявам с наложените формални изисквания, което и правя.

за непрекъснатост на творческите усилия и респективно резултати на кандидата. Втората е изключително важна и заслужава да се подчертае дебело. Става въпрос за мултидисциплинарния характер на немалко от изследванията, за осмислената връзка на наказателноправните с проблемите на конституционното, административното и финансовото право или правата на човека². Това свидетелства, че авторът им добре е осъзнал една от основните особености и задачи на наказателното право, а именно да регулира обществени отношения от всички сфери на обществения живот; като същевременно е доказателство, че той не се страхува да навлезе в дълбочина в тези материи, да обоснове и аргументира с вещина своите тези и в крайна сметка да предложи промени, необходими за по-ефективното правоприлагане. Третата особеност (тенденция) е свързана с практическата насоченост на голяма част от разработките. В две посоки – или чрез конкретно дефинираните предложения *de lege ferenda* – или при анализа и коментара на конкретни актове на върховната съдебна инстанция³. Заявената позиция и лично мнение на автора са свидетелство за творческа зрялост, самочувствие, базиращо се на знания и опит и не на последно място – за осъзнатата необходимост от връзка (взаимодействие) между теорията и практиката. За наказателното право това е от изключителна важност.

Монографичният труд „Свободата на религията и наказателното право“ е изключително интересно, задълбочено и оригинално съчинение, с което всеки един автор следва да се гордее. Не да се възгордява. В обем повече от 250 страници, авторът ни представя разработка посветена на един слабо (да не кажа никак) изследван в доктрината проблем, който обаче

² Вж. подробно описаните в справката статии и студии: „Принципът на законност и административното наказание „задържане в структурно звено на МВР“; „За прилагането на чл. 40, ал. 2 от Конституцията на Република България“; „Основания за административно наказване в Особената част на Наказателния кодекс (дискусионни въпроси)“; „Обхват на наказателноправната защита на финансовата система“ и др.

³ Вж. статиите: „Тенденции в тълкувателната дейност на ОСНК на ВКС след 1991 г.“; „За принципите на наказателното право в тълкувателно решение №3/2015 г. на ОСНК на ВКС“ и др.

стои в основата на всяко цивилизовано общество и е своеобразен критерий за неговата зрялост. Както е вярно и разбирането, че захващането с този проблем е своеобразен критерий за зрелостта на автора. Тук се изисква не просто анализ на съответни състави от НК по познатата схема: обект; обективна страна; субект и субективна страна. Изисква се много по-комплексен, задълбочен и труден анализ, включващ най-напред философската основа на понятия като свобода на мисълта – свобода на религията – свобода на атеистичните възгледи; внимателно проследяване и анализ на отношенията държава – религия и връзката на това отношения с индивидуалната свобода на всеки човек и това всичкото пречупено през специфичната задача на наказателното право и неговите особености, разбирано именно като гарант на тази свобода. Очевидно е, че тази проблематика вълнува автора от доста време, че написаното е плод на задълбочено премисляне, а формулираните тези са осъзнато възприети, поради което се представят така четивно и разбираемо дори за неизкушения от наказателното право читател. Изложението впечатлява и с умелото, навременно, а и неизбежно позоваване, анализ и коментар на по необходимост свързаните с основната тема проблемни въпроси от областта на теорията за правата на човека, конституционното право и европейското право. Именно тази, нека повтора, комплексност на съчинението е основният принос на неговия автор. При това в изложението са съчетани от една страна изследване чрез проследяване историческото развитие на уредбата, в контекста на променящите се обществени условия, а от друга – съпоставянето на уредбата с европейските стандарти относно престъпленията от омраза. Това дава възможност на Николета Кузманова да формулира и обоснове съответни конкретни предложения *de lege ferenda*, които звучат логично, именно защото са резултат от логично построено изложение и по този начин се явяват негов естествен завършек. Този принос също особено следва да бъде подчертан. Харесва ми диалогичността

на автора. Изводите и предложенията са ясно формулирани и личи, че са убедено възприети от него. Същевременно, типично за истинския научен работник, се предпоставя възможността изложението да бъде добър повод за дискусия, основана на друго разбиране или други възгледи по разискваната проблематика. Какво по-добро?

Убеден съм, че уважаваните рецензенти в детайли ще обсъдят и други, по конкретни приносни моменти в монографията, та не се налага сега и тук аз да ги преповтарям. Ще преповторя обаче основния извод, а именно, че монографията „Свободата на религията и наказателното право“ е съчинение достойно да представи автора му като зрял изследовател, който чрез него доказва възможността да открива, изследва и анализира проблеми от значение за развитието на теорията на наказателното право и да предлага промени в закона, които само ще допринесат за неговото усъвършенстване. Това значи, че съчинението допринася за развитието на теорията и е от значение за практиката, поради което заслужава висока оценка.

Като вземам предвид казаното относно преподавателските, научни и организационни качества на кандидата давам обща висока оценка и без колебание, следното

Заключение: Цялостната научна и преподавателска дейност на кандидата и в частност представеният хабилитационен труд ми дават основание да гласувам в полза на решение, с което научното жури да предложи на Факултетния съвет на Юридически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ да избере гл. ас. **Николета Кирилова Кузманова**, доктор по право, за доцент по 3.6. право (наказателно право) в обявения в ДВ, бр. 30 от 15.04.2022 г. конкурс.

18.07.2022 г.

проф. Лазар Груев